

การศึกษาวิเคราะห์ความงามของหอโหวด 101 จังหวัดร้อยเอ็ด
ตามหลักสุนทรียศาสตร์*
An Analysis Study of the Beauty of the 101 Hor Vod, Roi Et Province
According to Aesthetics

มนสิชา กนกแก้ว, พระเทพวชิรวิมล และพระครูสีลสรวิชิตคุณ
Monsicha Kanokkeao, Phratchewachirawimon and Phrakhru Silasarithikun
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
Mahamakut Buddhist University, Roi Et Campus, Thailand
Corresponding Author, E-mail: kobun1414@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประวัติ พัฒนาการและการสร้างหอโหวด 101 จังหวัดร้อยเอ็ด 2) ศึกษาความงามในทางสุนทรียศาสตร์ และ 3) ศึกษาวิเคราะห์ความงามของหอโหวด 101 ตามหลักสุนทรียศาสตร์ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม โดยศึกษาจากคัมภีร์พระพุทธศาสนา เอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 รูป/คน เครื่องมือวิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก แล้วนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประวัติ พัฒนาการและการสร้างหอโหวด 101 จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ชื่อที่มาของหอคอยแห่งใหม่ในประเทศไทยแห่งนี้ มาจาก “โหวด” เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีประจำจังหวัดร้อยเอ็ด ได้รับแรงบันดาลใจการสร้างโดย นายบรรจง โฆษิตจรรย์นนท์ นายกเทศมนตรีเมืองร้อยเอ็ด หอโหวด 101 ตั้งอยู่กลางเมืองในสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ร้อยเอ็ด ก่อสร้างในระหว่างปี พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2563

2. ความงามในทางสุนทรียศาสตร์ พบว่า เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยเรื่องของความงาม ที่ว่าด้วยความงาม และสิ่งทั้งงามทั้งในงานศิลปะและในธรรมชาติ โดยศึกษาประสบการณ์ คุณค่าความงามและมาตรฐานในการวินิจฉัยว่า ความงามคืออะไร โดยใช้ 4 ทฤษฎี เป็นหลักเกณฑ์ตัดสินความงามของหอโหวด 101 ได้แก่

---

*ได้รับบทความ: 29 พฤศจิกายน 2566; แก้ไขบทความ: 20 ธันวาคม 2566; ตอรับตีพิมพ์: 20 ธันวาคม 2566

Received: November 29, 2023; Revised: December 20, 2023; Accepted: December 20, 2023

1) ทฤษฎีอัตนัยนิยม 2) ทฤษฎีปรนัยนิยม 3) ทฤษฎีสัมพัทธนิยม และ 4) ทฤษฎีอุบัติการณ์ใหม่

3. ความงามของหอโหวด 101 ตามหลักสุนทรียศาสตร์ พบว่า ทฤษฎีอัตนัยนิยม ความงามและการรับรู้ความงามขึ้นอยู่กับจิตของแต่ละบุคคล ทฤษฎีปรนัยนิยม ความงามมีอยู่โดยตัวเอง มิให้ใครมาหาค่าเชิงตัดสินความงามใดๆ ทฤษฎีสัมพัทธนิยม คุณค่าความงามมีได้มีอยู่ในตัวเอง แต่คุณค่าความงามทำให้ผู้พบเห็นเกิดการรับรู้ความงามขึ้นในจิตของแต่ละบุคคลเอง ทฤษฎีอุบัติการณ์ใหม่ คุณค่าขึ้นอยู่กับชุมชน สังคม ศาสนา เป็นต้น ดังนั้น หอโหวด 101 จึงถูกสร้างสรรค์เป็นวัตถุ เกิดเป็นความงาม ที่มีความโดดเด่น สะดุดตาของผู้พบเห็น

คำสำคัญ: หอโหวด 101; ความงามของหอโหวด 101; หลักสุนทรียศาสตร์

Abstract

This research article has three objectives: 1) to study the history, development and construction of the 101 Hor Vod, Roi Et Province, 2) to study the beauty in aesthetics, and 3) to analyze the beauty of the 101 Hor Vod, Roi Et Province according to principles of aesthetics. This research is qualitative field research by studying from the Buddhist scriptures, academic documents and related research. There are population of key informants about 20 persons (monks and laities). The research tool used in-depth interviews. Then the research results are presented using descriptive analysis.

The research results found that:

1. The history, development and construction of the 101 Hor Vod, Roi Et Province. It was found that the name of this new tower in Thailand comes from "Vod", a local Isan musical instrument which is a musical instrument of Roi Et Province, inspired to create by Mr. Banjong Kositjiran, Mayor of Muaeng Roi Et, the 101 Hor Vod is located in the middle of the city in Somdej Phra Srinakharindra Park, Roi Et. There is construction between 2017-2020 BC.

2. Aesthetic beauty is found to be the science of beauty concerning beauty and beautiful things both in art and in nature by studying experience, beauty value and standards for diagnosis that what is beauty? by using 4 theories as criteria to judge the beauty of the 101 Hor Vod, namely 1) subjectivism theory, 2) objectivism theory, 3) relativism theory, and 4) new incidence theory.

3. The beauty of the 101 Hor Vod, according to the principles of aesthetics is found that the theory of subjectivism, the beauty and the perception of beauty depends on the individual's mind, the theory of objectivism, beauty exists within the voice itself, do not allow anyone to give judgments about beauty, the theory of relativism, the beauty value is not inherent in itself, but the beauty value causes the viewer to perceive beauty in the mind of each person, the new incidence theory, the value depends on the community, society, religion etc. Therefore, the the 101 Hor Vod was created as an object, born into beauty that stands out and catches the eye of those who see it.

Keywords: The 101 Hor Vod; Beauty of the 101 Hor Vod; Principles of Aesthetics

1. บทนำ

“อีสาน” ได้ชื่อว่าเป็นดินแดนที่เจริญด้วยอารยธรรมมาแต่สมัยอดีต มีวัฒนธรรมในการสร้างสรรค์และสั่งสมอารยธรรมวัฒนธรรมมาจากแหล่งเดียวกัน การเริ่มสร้างและพัฒนาประเทศมาด้วยกันในทุกทาง นั่นคือประเพณี ศิลปะ วัตถุ โบราณสถานต่างๆ เป็นจำนวนมาก (จรัส พยัคฆราชศักดิ์, 2534, หน้า 234) หากกล่าวเฉพาะศิลปะและวัตถุที่แสดงถึงความเป็นคนอีสานหรือชาวอีสาน ที่เมื่อมองเห็นก็รู้ในทันทีว่าเป็นของชาวอีสานมีหมอลำ แคน โหวด เป็นต้น โดยเฉพาะคำว่า แคน หมายถึงเครื่องดนตรีชนิดหนึ่งที่เป่าเป็นเพลง ทำจากไม้ชนิดหนึ่งที่เรียกว่า ไม้ซาง ใช้ 6 ลำบ้าง 14 ลำบ้าง 16 ลำบ้าง 18 ลำบ้าง ประกอบเป็นคู่ๆ ข้างละเท่าๆ กัน เจาะรูทุกลำ มีเต้าแคนอยู่กลาง มีลิ้นทำด้วยทองเหลืองหรือเงิน การละเล่นที่ใช้แคนนี้ยังมีอยู่อีกสิ่งหนึ่งที่ใช้เล่นคู่กันที่เรียกว่า หมอลำ หมายถึงการลำหรือการร้องที่คู่กับแคน โดยมีแคนเป็นเครื่องประสานเสียงให้ไพเราะ (เพชรดา บัวแก้ว, 2532, หน้า 109-112)

เรื่องโหวดมีความสำคัญและจำเป็นมากต่อวิถีชีวิตของชาวนาอีสาน โดยที่คณะผู้บริหารเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ดได้นำรูปปั้นโหวดมาทำเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดร้อยเอ็ด โดยตั้งชื่อว่า หอโหวด 101 แลนด์มาร์คแห่งใหม่ของ ร้อยเอ็ด นี้ ตั้งอยู่ที่ สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ร้อยเอ็ด ถนนสุริยเดช บำรุง ตำบลในเมือง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด มีความสูงกว่า 101 เมตร หรือเท่ากับอาคารสูงกว่า 35 ชั้น ฐานด้านล่างกว้าง 30 เมตร ยอดโหวดกว้าง 20 เมตร รวมพื้นที่ทั้งหมดกว่า 3,621 ตารางเมตร ความสวยงามของเมืองร้อยเอ็ดได้แบบ 360 องศา (หอโหวด 101, 2566) ในอีกเว็บไซต์หนึ่งได้ให้รายละเอียดไว้ว่า หอชมเมืองร้อยเอ็ด หรือ หอโหวด 101 เปิดทำการเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2563 หอชมเมืองสร้างตามยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองร้อยเอ็ด 4.0 เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชื่อ "โครงการสามเหลี่ยมการท่องเที่ยวสาเกตนคร" โดยมีการเชื่อม 3 อำเภอเข้าด้วยกัน ได้แก่ อำเภอเมืองร้อยเอ็ด

อำเภอราชบุรี และอำเภอหนองพอก หอชมเมืองหรือหอโหวด 101 ตั้งชื่อตามเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน "โหวด" ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีประจำจังหวัดและถูกนำมาออกแบบเป็นรูปทรงของอาคาร และชื่อจังหวัด "101" ภายในอาคารประดับตกแต่งโดยสอดแทรกเรื่องราวท้องถิ่นกับความร่วมมือ เช่น ดอกอินทนิลบก ดอกไม้ประจำจังหวัด ที่ทำจากคริสตัล เป็นต้น (หอโหวด 101, 2566)

ความงามของหอโหวดเมืองร้อยเอ็ด ได้แสดงให้เห็นสุนทรียภาพการแสดงออกทางอารมณ์ของชาวอีสานผู้ได้พบเห็นหอโหวดหรือรูปปั้นโหวด ซึ่งจะมีคุณสมบัติพิเศษที่ทำให้ผู้พบเห็นเกิดสะท้อนอารมณ์ทั้งในรอยปั้นปูนที่ทำเป็นลู่ อันเกิดจากสัญชาตญาณในสุนทรียะที่ใช้ความรู้สึกซึ่งให้อารมณ์ที่มีคุณค่าสูงยิ่งในศิลปะ จนลบล้างข้อด้อยอื่นๆ ซึ่งคุณลักษณะนี้เองที่ช่วยก่อให้เกิด “อัตลักษณ์เฉพาะ” (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2546, หน้า 6) รูปลักษณ์ของตัวโหวดเมืองร้อยเอ็ดจะมีความพิเศษ คือมีเอกลักษณ์และภาพสะท้อนในงานช่างผู้สร้างหรือผู้ปั้นโหวด จะมีการใช้สีสันทัดแต่งในโทนสีที่ฉูดฉาดรุนแรง หรืออาจจะใช้เนื้อแท้ของสัจวัสดุ (อยู่ในกลุ่มช่างพื้นบ้าน) ขนาดสัดส่วนที่เหมาะสมกับงานประติมากรรม จะมีความกลมกลืนผสมผสานทางด้านฝีมือในแบบฉบับ “ศิลปะพื้นบ้าน” ความหลากหลายทางด้านการออกแบบ รวมถึงการนำวัสดุจากธรรมชาติมาสร้างสรรค์ เช่น หินจำหลัก ภา หรือ เขาสัตว์ เนื้อว่าน ว่านจำปาสัก และพระแก้วต่างๆ เป็นต้น (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2546, หน้า 23)

ดังนั้น ด้วยเหตุผลและความจำเป็นที่กล่าวมา เพื่อเป็นการศึกษาและทำความเข้าใจในสัญลักษณ์ประจำจังหวัดที่ผู้บริหารเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดได้จัดสร้างขึ้นแล้วนี้ ให้เป็นที่ศึกษาเรียนรู้ทางศิลปะวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของบรรพบุรุษอีสานให้มากยิ่งขึ้น จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์ความงามของหอโหวด 101 ตามหลักสุนทรียศาสตร์” โดยอาศัยหลักเกณฑ์ของสุนทรียศาสตร์เป็นกรอบพิจารณา วิเคราะห์ความงามของหอโหวด ทั้งความงามภายในหอโหวด ภายนอกหอโหวด เพื่อแสวงหาคำตอบตามกรอบแห่งวิธีการทางปรัชญาอันจะก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ โดยผ่านการศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งประวัติศาสตร์ ตลอดจนความงามทางด้านศิลปวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะในงานศิลปะพื้นบ้านอีสานทุกแขนง โดยเฉพาะคุณลักษณะเสรีที่เป็นหัวใจของการสร้างสรรค์ที่สร้างคุณค่าทางศิลปะอีสาน ซึ่งมีเบ้าหลอมจากวิถีแห่งความลำบากอย่างปากกัดตีนถีบ ด้วยภูมิศาสตร์ที่ตั้ง และสภาวะที่ถูกทำให้เป็นอื่น คือเบ้าหลอมให้วิถีแห่งอีสาน “ง่ายและงดงาม” คุณค่าความงามเป็นเรื่องของมายาจิตของคอกความคิดแต่พลังศรัทธาเป็นเรื่องของจิตวิญญาณความรู้สึก ซึ่งข้าพเจ้าค้นพบแล้วในงานช่างวิถีแห่งอีสานโบราณฉะนั้น งานวิจัยนี้อาจเป็นประโยชน์ในเบื้องต้นต่อบุคคลทั่วไปที่ไม่มีความรู้ในด้านนี้และผู้วิจัยหวังว่าสิ่งนี้อาจเป็นแนวทางหนึ่งในการปลูกจิตสำนึกอนุรักษ์และซาบซึ้งในศิลปกรรมที่ทรงคุณค่านี้ไว้สืบไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติ พัฒนาการและการสร้างหอโหวด 101 จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาความงามในทางสุนทรียศาสตร์
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความงามของหอโหวด 101 ตามหลักสุนทรียศาสตร์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม (Fieldwork Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้แบ่งรูปแบบในการวิจัยออกเป็น 2 อย่าง คือ 1) การวิจัยเอกสาร โดยการรวบรวมข้อมูลจาก ตำราวิชาการ บทความ และงานแปลตลอดจนแหล่งข้อมูลเอกสารอื่นๆ ได้แก่ ขันทุยภูมิ ได้แก่ ตำราทางวิชาการ ที่เกี่ยวข้องกับความงาม หลักเกณฑ์การตัดสินความงามตามหลักสุนทรียศาสตร์ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยการสัมภาษณ์บุคคล หน่วยงาน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่วิจัย (Research Area) ได้แก่ หอโหวด 101 หอโหวด เมืองร้อยเอ็ด หรือหอชมเมืองร้อยเอ็ด ซึ่งตั้งตระหง่านใจกลางจังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีเกณฑ์ในการเลือก (Criteria) ดังนี้ 1) เป็นประติมากรรมใหม่ที่ไม่เคยเกิดขึ้นในประเทศไทย 2) เป็นประติมากรรมที่เป็นเอกลักษณ์ใหม่ในบริบทจังหวัดร้อยเอ็ด 3) เป็นสัญลักษณ์ที่สวยงามหรือเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ (Land Mark) ใจกลางเมืองร้อยเอ็ด และ 4) เป็นสถานที่แห่งใหม่ที่เป็นที่สนใจเกี่ยวกับการเป็นสัญลักษณ์สำคัญที่แสดงความเป็นอีสานอย่างชัดเจน

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) สำหรับการศึกษาวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเจาะจง (Purposive Sampling) 1) พระสงฆ์ชั้น ปกครอง จำนวน 3 รูป 2) นักวิชาการทางศาสนา (พระสงฆ์และคฤหัสถ์) จำนวน 2 รูป/คน 3) ผู้บริหารเทศบาลนครร้อยเอ็ด จำนวน 5 คน 4) ผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน 5) ประชาชนทั่วไปจำนวน 5 คนรวมทั้งสิ้นจำนวน 20 รูป/คน

ผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีการเลือกในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีเหตุผล (Reason) ในการเลือก ดังนี้ 1) เป็นผู้ที่มีความรู้ในการให้ข้อมูลและเป็นบุคคลที่มีคุณวุฒิและวัยวุฒิ และประชาชนทั่วไป 2) ให้ข้อมูลในงานทำวิจัย และได้รับคำแนะนำเพื่อความรู้ในงานทำวิจัยในครั้งนี้ 3) ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ในงานทำวิจัยในครั้งนี้ 4) เป็นบุคคลที่มีความสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาและดำเนินการของการวิจัย

วิธีการสร้างเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาประเด็นและเนื้อหาของงานวิจัยในบทที่ 1-3 จนครบถ้วนแล้ว เพื่อแสวงหาคำตอบในบทที่ 4 จึงได้กำหนดประเด็นสำคัญเพื่อสร้างคำถามวิจัยและนำประเด็นสำคัญเข้าปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา จนได้รับคำคำแนะนำทั้งประเด็นสำคัญและวิธีการสร้างเครื่องมือ

นำแบบสัมภาษณ์เข้าปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา สู่การแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอแบบสัมภาษณ์ต่อบัณฑิตวิทยาลัย นำแบบสัมภาษณ์ลงสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามที่กำหนดไว้แล้ว

การวิเคราะห์ข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ส่วน ด้วยกันประกอบด้วย 1) การเก็บข้อมูลเชิงเอกสาร ทั้งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ เอกสารงานวิจัยตำรา เว็บไซต์ รวมทั้งบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth interview) การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยหรือวิธีการวิจัยสำคัญที่เรียกว่า การวิเคราะห์ (Analysis) ซึ่งประกอบด้วย 1) การตีความ (Interpretation) 2) การใช้เหตุผล (Reasoning) 3) การให้เหตุผล (Arguing)

ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลวิธีการเชิงคุณภาพโดยเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยายและพรรณนา (Descriptive Research) ในการนำเสนอ ข้อมูลการวิจัยจะอยู่ในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive presentation) ประกอบภาพถ่ายและการพรรณนาความประกอบการบรรยายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเครื่องมือเก็บข้อมูลใช้แนวคำถามซึ่งผู้วิจัยกำหนดดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเอกสารและภาคสนามได้เพียงพอต่อการศึกษตามวัตถุประสงค์แล้ว ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นต้น โดยนำมาจัดหมวดหมู่ให้เป็นระเบียบตามเค้าโครงเรื่องแล้วสรุปออกมาเพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์และหาข้อมูลเพิ่มเติมต่อไป หลังจากนั้นอาจมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ โดยการสัมภาษณ์เพิ่มเติมในบางประเด็น ที่เป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ข้อมูลมากขึ้น และทำการวิเคราะห์ข้อมูลอีกครั้งหนึ่งซึ่งให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริงมากที่สุด

การสังเคราะห์ข้อมูล เมื่อผู้วิจัยได้ทำการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยอย่างครบถ้วนแล้ว ในขั้นตอนสุดท้ายผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์ (Synthesis) ข้อมูลทั้งหมดออกมาเป็นองค์ความรู้และเขียนรายงานการวิจัยเพื่อเสนอขออนุมัติจบการศึกษาของหลักสูตร

การนำเสนอข้อมูล ในการสรุปกระบวนการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ผ่านการ วิเคราะห์อย่างสมบูรณ์แล้วมาทำการเขียนพรรณนาความ ดังต่อไปนี้ 1) บทสรุปที่เป็นการวิเคราะห์ในลักษณะรวบยอดหรือเป็นประเด็นสำคัญ 2) อภิปรายความเห็นของผู้วิจัย และ 3) ข้อเสนอแนะ ซึ่งแบ่งออกเป็นข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาในเรื่องของวิจัยและ ข้อเสนอแนะของผู้ที่สนใจในการศึกษาวิจัยต่อไป

4. สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยการศึกษาวិเคราะห์ความงามของหอโหวด 101 จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสุนทรียศาสตร์ สามารถสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ประวัติ พัฒนาการและการสร้างหอโหวด 101 จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า โหวด เป็นชื่อของเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานชนิดหนึ่ง ซึ่งมีการพัฒนาจาก นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นทั้งผู้บรรเลง

ผู้ผลิตและผู้พัฒนาโหวตขึ้นในยุคเริ่มแรกมาจนถึงทุกวันนี้ ในปัจจุบัน โหวตเป็นเครื่องดนตรีที่เป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดร้อยเอ็ด โดยชื่อที่มาของหอคอยแห่งใหม่ในประเทศไทยแห่งนี้ ก็มาจาก “โหวต” เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีประจำจังหวัดร้อยเอ็ด หอโหวต 101 ตั้งอยู่กลางเมืองในสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ร้อยเอ็ด หน้าบึงพลาญชัย บนเนื้อที่รวม 124 ไร่ มีความสูง 101 เมตร เทียบเท่าอาคารสูง 35 ชั้น นายกเทศมนตรีเมืองร้อยเอ็ด นาย บรรจง โฆษิตจirnันท์ ซึ่งต้องการให้ร้อยเอ็ดเป็นเมืองน่าอยู่ เพื่อสร้างการจดจำและเอกลักษณ์ของเมือง สู่การท่องเที่ยวและกระตุ้นเศรษฐกิจโดยนำโหวต เครื่องดนตรีประจำจังหวัด ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่คิดค้นและพัฒนาโดยอาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์ ศิลปินแห่งชาติ ปี 2562 มาสร้างเป็นหอโหวตที่เป็นเอกลักษณ์จังหวัดร้อยเอ็ด ดังภาพ

ภาพที่ 1 หอโหวตจังหวัดร้อยเอ็ด

2. ความงามในทางสุนทรียศาสตร์ พบว่า เป็นเนื้อหาว่าด้วยการศึกษาเรื่องมาตรฐานของความงามในเชิงทฤษฎี อันเกี่ยวเนื่องกับประสบการณ์ทางสุนทรียภาพ กฎเกณฑ์ทางศิลปะ วิชาสุนทรียศาสตร์ นับว่าเป็นแขนงหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาคคุณค่า เป็นปรัชญาสาขาหนึ่งที่ว่าด้วยความงาม และสิ่งที่งามในธรรมชาติหรือศิลปะ ฉะนั้น สุนทรียศาสตร์ คือ ศาสตร์ที่ที่ว่าด้วยเรื่องความงาม วิจัยนี้ได้ศึกษาทฤษฎีที่สำคัญ 4 ทฤษฎี คือ

2.1 ทฤษฎีอัตนัยนิยม เป็นอัตนัยนิยมที่มีต่อศิลปะ มีความสำคัญเป็นอย่างมากในวงวิชาการสุนทรียศาสตร์ในการประเมิน หรือตัดสินศิลปะว่า ศิลปะชิ้นนั้นงามหรือไม่อย่างไร คุณค่าความงามมีหรือไม่อะไรเป็นตัววัด วินิจฉัยคุณค่าความงามต่อศิลปะของกลุ่มนี้ว่า การพิจารณาคุณค่าทางสุนทรียะโดยการยึดจิตเป็นตัวกำหนดความงามนับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ประกอบไปด้วย จิต ความรู้สึกหรืออารมณ์ ความพึงพอใจ การรับรู้คุณค่าทางสุนทรียะกล่าวว่าการรับรู้คุณค่านั้นเกิดขึ้นได้อยู่ 3 ประการคือ รับรู้ได้เพราะ

ความมีอยู่ของจิต รับรู้ได้เพราะความรู้สึก รับรู้ได้เพราะจิตเป็นผู้สร้างสรรค์

2.2 ทฤษฎีปรนัยนิยม การวินิจฉัยหาความมีอยู่ของความงามในศิลปะ มันมีความงามหรือไม่หรือมันมีคุณค่าแห่งความงามหรือไม่ และมีคนให้ความนิยมเพื่ออะไร เพราะเหตุผลใด การวินิจฉัยหาคุณค่าทางสุนทรียะ ประกอบด้วย วัตถุสุนทรียะ คือสิ่งเป็นมวลสาร มีรูปร่าง มีขนาด คุณสมบัติของวัตถุ ความงามในตัววัตถุทางสุนทรียะ

2.3 ทฤษฎีสัมพัทธนิยม เป็นทฤษฎีที่อยู่กึ่งกลางระหว่างอัตนัยนิยมและปรนัยนิยมกล่าวคือ เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญทั้งความรู้สึกทางสุนทรียะตามรสนิยมของผู้รับรู้และคุณสมบัติทางความงามของวัตถุในการประเมินคุณค่าทางสุนทรียะ โดยเชื่อว่าความงามไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นเฉพาะจากความรู้สึกของบุคคลผู้รับรู้หรือจากคุณสมบัติของวัตถุเพียงอย่างเดียวอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่เป็นภาวะของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับวัตถุที่มีปฏิกิริยาตอบสนองในสัดส่วนพอๆ กัน และเพิ่มแนวคิดของกลุ่มตนเองเข้าไปเพื่อให้เป็นจุดเด่น ทำให้สัมพัทธนิยมเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการตัดสินความงาม

2.4 ทฤษฎีปฏิบัติการนิยมใหม่ เป็นการพิจารณาและกระบวนการค้นหาคุณค่าของความงามจากทุกแง่ทุกมุมอย่างยุติธรรม ทฤษฎีนี้ได้ให้อธิบายความงามหรือคุณค่าทางสุนทรียะว่าเป็นกระบวนการใหม่องค์ประกอบของเงื่อนไขต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการค้นหาคุณค่าทางสุนทรียะของทฤษฎีนี้มีดังต่อไปนี้ 1) ต้องมีวัตถุ ซึ่งมีคุณสมบัติเฉพาะตัว อันเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการค้นหาคุณค่าทางสุนทรียะ 2) ต้องมีบุคคลที่มีความรู้ความสามารถพอที่จะตีคุณค่าหรือสนใจวัตถุนั้น 3) ต้องมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างวัตถุกับบุคคล 4) ต้องมีหลักเกณฑ์บางอย่างสำหรับให้บุคคลใช้เป็นมาตรฐานในการตีความคุณค่าทางสุนทรียะ และ 5) ถ้าหากว่าวัตถุที่ต้องการหาคุณค่านั้นเข้ากับที่ต้องการหาคุณค่านั้นเข้าหลักเกณฑ์ อันเป็นมาตรฐานที่ยอมรับกันทั่วไปแล้ว เราก็ตัดสินได้ว่าวัตถุนั้นมีคุณค่าหรือมีความงามทางสุนทรียะ แต่ถ้าตรงกันข้ามเราก็ตัดสินได้ว่า ไม่มีคุณค่าทางสุนทรียะหรือไม่งาม (พระใบฎีกา นรินทร์ สีสเตโช, 2565, หน้า 621)

3. วิเคราะห์ความงามของหอโหวด 101 ตามหลักสุนทรียศาสตร์ พบว่า ความงามของหอโหวดตามหลักทฤษฎีอัตนัยนิยม เป็นการพิจารณาคุณค่าทางสุนทรียะโดยการยึดจิตเป็นตัวกำหนดความงาม หอโหวดมีความเป็นสุนทรียะธาตุซ่อนอยู่ภายใน ความงามมิได้มีอยู่จริงๆ ในวัตถุหรือสิ่งใดๆ ในโลก จิตมนุษย์เราเป็นผู้กำหนดขึ้นมาเองนับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ทฤษฎีอัตนัยนิยมนี้จะประกอบไปด้วย จิต ความรู้สึกหรืออารมณ์ ความพึงพอใจ การรับรู้คุณค่าทางสุนทรียะกล่าวว่าการรับรู้คุณค่านั้นเกิดขึ้นได้อยู่ 3 ประการคือ รับรู้ได้เพราะความมีอยู่ของจิต รับรู้ได้เพราะความรู้สึก รับรู้ได้เพราะจิตเป็นผู้สร้างสรรค์

ความงามของหอโหวดตามหลักทฤษฎีปรนัยนิยม เป็นการวินิจฉัยหาความมีอยู่ของความงามในศิลปะ มันมีความงามหรือไม่หรือมันมีคุณค่าแห่งความงามหรือไม่ และมีคนให้ความนิยมเพื่ออะไร เพราะเหตุผลใด ความรู้ดีกว่างามอย่างนั้น อย่างนี้ เป็นสิ่งที่มีอยู่เป็นอยู่ภายนอกโดยไม่ขึ้นกับจิตหรือการรับรู้ของผู้ใด เป็นความงามที่มีอยู่โดยตัวของโหวดเอง มิให้ใครมาให้ค่าเชิงตัดสินความงามใดๆ ทั้งสิ้นการวินิจฉัย

หาคคุณค่าทางสุนทรียะ ประกอบด้วย วัตถุสุนทรียะ คือสิ่งเป็นมวลสาร มีรูปร่าง มีขนาด คุณสมบัติของ วัตถุ ความงามในวัตถุทางสุนทรียะ

ความงามของหอโหวดตามหลักทฤษฎีสัมพัทธนิยม เป็นการวินิจฉัยถึงคุณค่าทางจริยธรรม (ความงาม) มิใช่สิ่งที่แน่นอนตาย แต่ความงามขึ้นอยู่กับสิ่งอื่นคือขึ้นอยู่กับบุคคลอื่นหรือผู้อื่นเป็นผู้บอกว่า งามหรือไม่งาม นอกจากขึ้นอยู่กับบุคคล ตัวตน เรา เขา แล้ว ความงามตามทฤษฎีนี้ยังขึ้นอยู่กับชุมชน สังคม ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรมที่วัตถุนั้นๆ ได้ไปตั้งอยู่ และความงามชนิดนี้ขึ้นอยู่กับ (กาล) เวลาและ สถานที่อีกด้วย

ความงามของหอโหวดตามหลักทฤษฎีปฏิบัติการใหม่ เป็นการวินิจฉัยคุณค่าทางสุนทรียะแห่ง วัตถุและสิ่งของทั้งหลาย ที่มนุษย์ได้สร้างหรือประดิษฐ์ขึ้นบนความคิด ความเชื่อ ความรู้ ความเข้าใจของ ตนเองและของคนในชุมชนนั้นๆ ที่ได้มีความเห็นเป็นอันเดียวกัน จึงได้ก่อสร้างวัตถุหรือสิ่งของนั้นขึ้น และ วัตถุหรือสิ่งนั้นมีค่าเป็นเฉพาะ ไม่มีในที่อื่น มีที่นี้เพียงแห่งเดียวเท่านั้น มีความโดดเด่น สะดุดตา หรือ เรียกอย่างง่ายว่า ถูกตาต้องใจของผู้พบเห็น และได้อุบัติขึ้นในสถานที่อย่างเหมาะสมและอย่างลงตัว กรณี ของหอโหวดเมืองร้อยเอ็ดถือว่าเป็นตัวอธิบายของทฤษฎีปฏิบัติใหม่ได้อย่างชัดเจน

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องดังกล่าวผู้วิจัยได้ค้นพบประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผลดังนี้

มนุษย์ทุกคนมีธรรมชาติอย่างหนึ่งที่เหมือนกันคือชอบความงาม ชาวร้อยเอ็ดถือว่าเป็นมนุษย์ที่มีความรักความชอบในความงามเช่นกัน แต่ชาวร้อยเอ็ดมองเห็นความงามที่มีตามธรรมชาติของวัสดุเครื่องเล่นในหน้าหนาวของชาวบ้านทุ่ง หลังจากเกี่ยวข้าวเก็บผลผลิตแล้ว นำตอฟางข้าวมาผลิตเครื่องเป่า เรียกว่า โหวด เป่าเสียงดังผ่านสายลมหนาวผากไปถึงเพื่อนบ้าน และชาวร้อยเอ็ดได้รู้ลักษณะของโหวด มาสร้างโหวดไว้ประจำเมืองร้อยเอ็ดดังที่ปรากฏแล้ว ซึ่งมีความสอดคล้องกับ (ประสพ ลีเหมือดภัย, 2543, หน้า 32) กล่าวในการศึกษาเรื่อง ศิลปะนิยม ว่า ธรรมชาติของมนุษย์ที่ยังมีความเป็นโลกียชนอยู่ ทั้งศิลปินผู้สร้างสรรค์งานศิลปะหรือผู้ชื่นชมศิลปะและมนุษย์ทั่วไป ล้วนมีการรับรู้อารมณ์พื้นฐานร่วมในเรื่องของ ความงาม หรือ ไม่งาม มนุษย์ทุกรูปนามมีสัญชาตญาณอันต้องการความพึงพอใจในการเสพรส แห่งความ ความสะเทือนอารมณ์ องค์ประกอบที่ทำให้ชอบหรือไม่ชอบ ก็เป็นเรื่องของความสวยงามเสีย ส่วนใหญ่ ยิ่งมีความเจริญมากขึ้นเพียงใด ก็ยิ่งต้องการความงามที่วิจิตรมากขึ้นเพียงนั้นเพราะความงาม นั้นแปรเปลี่ยนไปตามสภาพของสังคม ทศนคติ อารมณ์อันสุนทรียะที่แฝงอยู่ลึกๆ ในมนุษย์ตามมุมมอง และธรรมชาติ

หอโหวดเมืองร้อยเอ็ดได้ถูกสร้างขึ้นบนความชอบใจและพอใจของผู้บริหารของเทศบาลเมือง ร้อยเอ็ด อาจเนื่องเพราะท่านได้มองเห็นความงามของโหวดเพียงเสี้ยววนาที่ จนก่อเกิดเป็นแรงบันดาลใจ

จึงได้ทุ่มเทร่างกายแรงใจและทุ่มทุนสร้างหอโหวด คนภาคอื่นอาจจะมองไม่เห็นความงดงามของหอโหวด แต่ชาวร้อยเอ็ดจะมองเห็นความงามของหอโหวดอย่างแน่นอน ดังนั้น ความงามจึงเป็นสิ่งเฉพาะตัวเป็นไปตามสังคม บุคคล วัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับ (ลักษณวัต ปาละรัตน์, 2551, หน้า 25) กล่าวในการศึกษาเรื่อง สุนทรียศาสตร์ ว่า ความงามนั้นเป็นเรื่องความชอบความพึงพอใจของแต่ละคน สิ่งที่เราชอบ เราพอใจ สิ่งนั้นก็งามสำหรับเรา สิ่งใดที่เราไม่ชอบไม่พึงพอใจสิ่งนั้นก็ไม่งามสำหรับเรา ความงามจึงเป็นสิ่งที่ไม่ตายตัว ไม่มีความจริงในตัว ความงามเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปตามบุคคล สังคม วัฒนธรรม ประสบการณ์ เช่น ผู้หญิงที่ใบหน้าอวบอูมอาจจะงามในสังคมหนึ่ง แต่อาจจะไม่งามสำหรับอีกสังคมหนึ่ง ความงามจึงเป็นสิ่งสัมพัทธ์ (Relative) และเป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับจิตหรือความชอบไม่ชอบของผู้มอง

หากกล่าวตามหลักการแห่งศิลปะ มีนักปราชญ์หรือนักปรัชญาด้านศิลปะบางท่านกล่าวว่า แท้ที่จริงแล้วศิลปะทั้งหลายเป็นเกิดขึ้นตามธรรมชาติและตามฝีมือรังสรรค์ขึ้นของมนุษย์ผู้มีจิตใจทางศิลปะหอโหวดเมืองร้อยเอ็ดก็เช่นกัน นักศิลปะชาวร้อยเอ็ดได้สร้างหอโหวด ซึ่งเป็นวัตถุที่ถูกสร้างและตกแต่งให้สวยงามตามความคิดความเชื่อของคนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ ดังนั้นหอโหวดจึงกลายเป็นมาตรฐานความเป็นศิลปะประจำท้องถิ่น ซึ่งมีความสัมพันธ์กับพระมหาสวทนา ธมมจารี (สุจารี) (2550, หน้า 99) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์ปรัชญาศิลปะตามทัศนะพุทธทาสภิกขุ พบว่า ศิลปะเป็นวัตถุที่ถูกตกแต่ง และสร้างสรรค์ด้วยฝีมือของมนุษย์ เพื่อให้มีผลต่อการรับรู้ของประสาทสัมผัสความสวยงาม เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นจากวัตถุด้วยฝีมือของศิลปิน ความงามกับวัตถุจึงแยกออกจากกันไม่ได้ความ เป็นศิลป์ คือวัตถุที่ถูกจัดแจงตกแต่งให้สวยงามแล้ว ด้วยรูปร่างหรือทรวดทรงขนาดปริมาณ ซึ่งคำนวณได้วัดได้ด้วยหลักทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ดังนั้นเกณฑ์มาตรฐานวัดความเป็นศิลป์ จึงเป็นเกณฑ์มาตรฐานของวัตถุ เพื่อใช้กับวัตถุ ศิลปะเป็นวัตถุแห่งการพิจารณา เป็นคุณค่าที่มีผลประโยชน์แอบแฝงไม่ใช่คุณค่าที่แท้จริงของศิลปะ คุณค่าในความเป็นศิลป์ คือความงามที่วัตถุมอบให้แก่ผู้รับรู้

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

หลักจากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้สำเร็จแล้ว ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงการอนุรักษ์คือการตามรักษาให้หอโหวดได้คงอยู่กลางใจของชาวร้อยเอ็ด และประชาชนทั่วไปผู้ได้มาเที่ยวชมเมืองร้อยเอ็ด อีกสิ่งหนึ่งที่ควรมาคู่กันกับการอนุรักษ์คือการเผยแพร่ ดังนั้น ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการในงานวิจัยนี้จึงเป็นเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์และการเผยแพร่ ทั้ง 2 นี้สามารถทำไปพร้อมๆ กันได้ โดยให้มีศึกษาเรียนรู้วิธีการรักษาทั้งตัวหอโหวดมิให้ผุพังไปก่อนเวลาอันควร และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหอโหวด ศิลปะ รอบหอโหวด รูปทรง และอื่นๆ อันเป็นลักษณะเฉพาะของหอโหวด เพื่อให้เป็นที่รู้จักกันทั่วไปในวงกว้าง

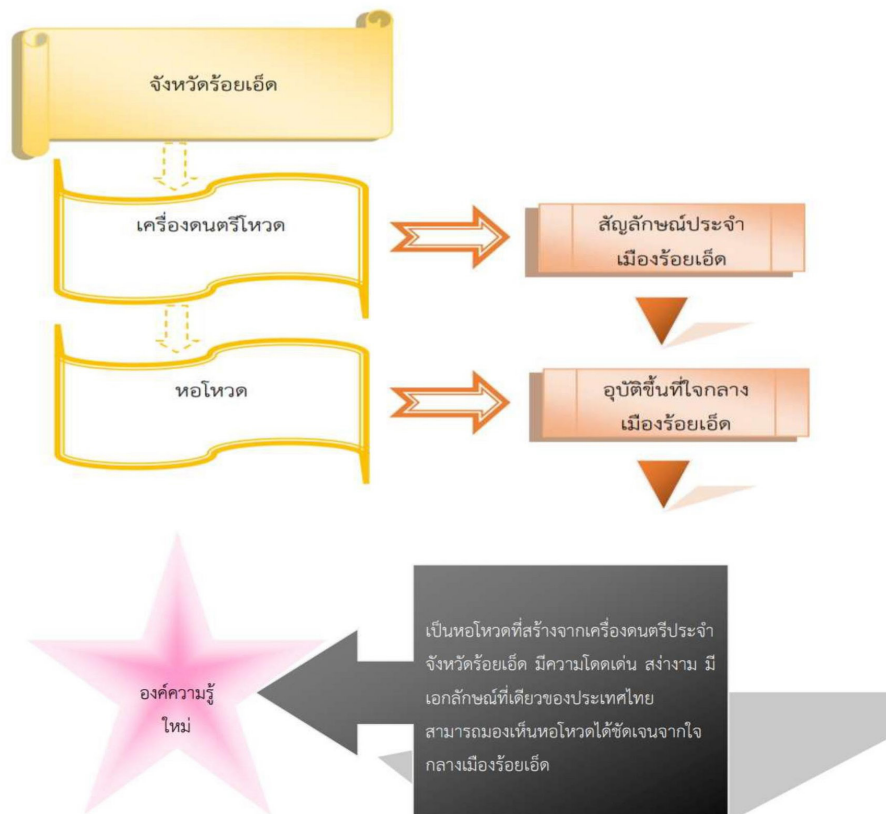
2. ข้อเสนอแนะด้านงานวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณค่าทางปรัชญาของหอโหวด 101 ที่มีต่อการยกระดับจิตใจของชาวจังหวัดร้อยเอ็ด

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบความงามของหอโหวด 101 จังหวัดร้อยเอ็ดกับอุโบสถวัดป่าวังน้ำเย็นจังหวัดมหาสารคาม

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ผู้บริหารเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดได้นำโหวดมาสร้างเป็นสัญลักษณ์ประจำเมืองร้อยเอ็ด โดยยึดรูปทรงของโหวดที่มีในท้องถิ่นคือส่วนบนเป็นกระบอกทรงกลม หอโหวดมีความเป็นสุนทรียธาตุซ่อนอยู่ภายใน มีความงามที่มีอยู่โดยตัวของโหวดเอง มีความงามที่ขึ้นอยู่กับบุคคล ชุมชน สังคมที่โหวดนั้นตั้งอยู่ และหอโหวดมีความโดดเด่น ถูกตา ต่อกใจของผู้พบเห็น จึงได้ปรับขึ้นที่ใจกลางเมืองร้อยเอ็ดอย่างเหมาะสมและลงตัว

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- จรัส พยัคฆราชศักดิ์. (2534). *อีสาน 1 และศาสนาวรรณนิยมในท้องถิ่น เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ประสพ ลิ้มหมือดภัย. (2543). *ศิลปนิยม*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พระใบฎีกา นรินทร์ สีเตโช. (2565). ความงามของพระพุทธรูปไม้ชาวอีสานตามหลักอุบัติการณ์ใหม่. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์*, 6(2), 614-623.
- พระมหาสวนทา ธรรมจारी (สุจारी). (2550). *การศึกษาวิเคราะห์ปรัชญาศิลปะตามทัศนะพุทธทาสภิกขุ*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เพชรดา บัวแก้ว. (2532). หมอลำ: เอกลักษณ์คู่แผ่นดินอีสาน. *สยามอายุ*, 2(14), 109-112.
- ลักษณะวัต ปาละรัตน์. (2551). *สุนทรียศาสตร์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. (2546). *ศิลปะชาวบ้าน Folk art*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- หอโหวด. (2566). *Google Maps*. เข้าถึงได้จาก <http://google/maps/CAzavGmudppdijzT9>
- หอโหวด. (2566). *ROI ET TOWER*. เข้าถึงได้จาก <http://www.facebook.com/RoiEtTower/>